

KEMENTERIAN KEWANGAN
PEMBENTANGAN KERTAS CADANGAN
RANG UNDANG-UNDANG (2015) PERBEKALAN 2015/2016
MAJLIS MESYUARAT NEGARA 2015

Yang Berhormat Yang Di-Pertua.

Kaola ingin mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih atas izin Yang Berhormat Yang Di-Pertua untuk kaola mencadangkan supaya Rang Undang-Undang yang bergelar: " Suatu Akta untuk membekalkan sejumlah wang dari Kumpulanwang Yang Disatukan bagi Perkhidmatan Tahun Kewangan 2015/2016 dan bagi memperuntukkan wang yang tersebut itu bagi maksud-maksud tertentu' untuk dibaca bagi kali yang kedua.

BISMILLAH HIRRAHMAN NIRRAHIM

Alhamdullillahi Rabbilalamin, Wassalatu Wassalamu'ala Asyrafil Ambiya Ewal Mursaliin, Sayyidina Muhammadin, Wa'ala Alihi Wasahbihi Ajma'in.

Rabbi-'shrah li sadri wa yassirli amri wa-hlul 'uqdatan min lisani yafqahu qawli.

Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh dan Salam Sejahtera.

Yang Berhormat Yang Di-Pertua dan Ahli-Ahli Yang Berhormat. Sebelum kaola membentangkan Rang Undang-Undang ini terlebih dahulu kaola mengambil kesempatan ini untuk menyekutukan diri mengucapkan setinggi-tinggi tahniah atas pelantikan Yang Berhormat Pehin selaku Yang Di-Pertua Majlis Mesyuarat Negara dan berdoa semoga Yang Berhormat Yang Di-Pertua akan dikurniakan taufik dan hidayah oleh Allah Subhanahu Wata'ala dalam memimpin Dewan yang mulia ini.

Yang Berhormat Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

1. Tujuan Rang Undang-Undang ini adalah "**Untuk membenarkan pengeluaran, sejumlah Enam Ribu, Empat Ratus Juta Ringgit Brunei (B\$6,400,000,000.00) dari Kumpulanwang Yang Disatukan, bagi perkhidmatan Tahun Kewangan 2015/2016, dan untuk memperuntukannya, bagi maksud-maksud yang dinyatakan dalam Jadual**". Dalam berbuat demikian, kaola memohon izin bagi menghuraikan secara ringkas mengenai perkembangan semasa dan unjuran ekonomi Negara dan global, cabaran-cabaran dan kesannya kepada hasil pendapatan Kerajaan dan ekonomi Negara, sebagai asas kepada penyediaan Belanjawan Negara Tahun Kewangan 2015/2016.

2. Insya Allah, kaola juga akan mengongsikan antarlainnya, keutamaan-keutamaan perbelanjaan, inisiatif-inisiatif yang telah dan akan dilaksanakan, dan belanjawan yang akan disediakan dalam mendokong Tema Belanjawan Negara bagi Tahun Kewangan 2015/2016 ini.

Yang Berhormat Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

3. Alhamdulillah, kita bersyukur kehadiran Allah Subhanahu Wata'ala yang telah mengurniakan nikmat keamanan, ketenteraman dan kesejahteraan serta rezeki yang luas dan berterusan kepada Negara ini. Dengan rahmat Allah ini, Negara telah dapat memelihara kestabilan sosio-ekonomi dan meneruskan pelaksanaan rancangan pembangunan Negara. Selaku rakyat dan penduduk Negara ini, kita amat beruntung kerana dapat merasai nikmat pembangunan dan taraf hidup yang tinggi ini. Semua ini adalah semata-mata dengan izin Allah Subhanahu Wata'ala jua dan atas kepimpinan bijaksana dan berwawasan jauh Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah, Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam. Pembangunan yang kita kecap i ini adalah terbit dari pelaksanaan berterusan dasar Kerajaan yang sentiasa menekankan kepada perancangan pembangunan Negara yang inklusif, agar setiap lapisan masyarakat Negara ini akan dapat menikmati taraf hidup yang sewajarnya, hasil dari pelaksanaan program-program kemajuan Negara.

4. Dalam memastikan Kerajaan dapat melaksanakan projek-projek pembangunan secara berterusan, Kerajaan perlu sentiasa mengamalkan pengurusan kewangan yang berhemat agar kewangan Negara sentiasa kukuh dan dapat menangani dan menghadapi cabaran-cabaran ekonomi yang sukar diramal. Bermula pada pertengahan Tahun 2014, dunia sekali lagi berdepan dengan cabaran harga minyak yang telah jatuh secara drastik. Berbanding keadaan penurunan harga minyak dunia pada tahun 2008, para penganalisa ekonomi meramalkan keadaan harga minyak dunia untuk berada di paras yang rendah bagi tempoh yang lebih lama. Sepertimana yang kita saksikan, harga minyak dunia telah mengalami kejatuhan mendadak dan berterusan sejak bulan Jun 2014 lepas, dari paras harga USD\$113 setong ke paras hampir US\$45 setong pada bulan Januari 2015 yang lepas, iaitu pengurangan pada kadar melebihi 60%. Berikutan dengan itu, beberapa institusi antarabangsa telah mengemaskinikan ramalan masing-masing bagi harga minyak

dunia dalam tahun 2015. Energy Information Administration (EIA), Amerika Syarikat, pada bulan Januari 2015 telah menurunkan unjuran bagi Tahun 2015 kepada US\$57.58 setong bagi Brent daripada US\$83.42 setong yang diunjurkan pada bulan November 2014. Manakala, beberapa penganalisa kewangan antarabangsa telah meramalkan harga minyak tahun 2015 adalah pada kadar di antara US\$40 hingga US\$55 setong berbanding US\$70 yang diramalkan lebih awal.

5. Penurunan mendadak harga minyak dunia ini telah mencorakkan ekonomi dunia dalam keadaan berwaspada. Tabung Kewangan Antarabangsa (International Monetary Fund) dalam Laporan World Economic Outlook keluaran bulan Januari 2015, telah menyemak semula dan menurunkan unjuran pertumbuhan ekonomi dunia bagi tahun 2015 kepada 3.5%, berbanding unjuran awal yang dikeluarkan pada bulan Oktober 2014, pada kadar 3.8%. Dalam pada itu, kejatuhan harga minyak yang berterusan juga telah menimbulkan kebimbangan deflasi dan kejatuhan nilai matawang, yang sebaliknya boleh mencetuskan kembali kelembapan ekonomi global. Tapi yang pasti, kedudukan harga minyak dunia ini, akan memberikan impak yang signifikan dan tekanan secara langsung kepada ekonomi Negara ini, dengan pengurangan hasil pendapatan syarikat-syarikat yang bergiat di Sektor Hidrokarbon dan juga dengan penurunan hasil pendapatan Kerajaan dari sektor paling utama ini.

6. Dalam pada itu, perkembangan Sektor Bukan Minyak dan Gas terus merekodkan kemajuan yang menggalakkan hasil dari usaha-usaha bersepadu semua pihak. Namun dari segi sumbangan keseluruhan, ianya masih lagi di peringkat minima dan perlu dilipatgandakan bagi mengimbangi tahap sumbangan Sektor Minyak dan Gas kepada Keluaran Dalam Negara Kasar (GDP). Ke arah itu, usaha-usaha perlu terus dipertingkatkan bagi mempelbagaikan aktiviti perekonomian agar pertumbuhan Negara akan lebih berdayatahan dan berdayamaju.

7. Mengambil kira situasi masa kini, Jabatan Perancangan dan Kemajuan Ekonomi (JPKE), Jabatan Perdana Menteri, telah mengemaskini buat kali kedua dan menurunkan unjuran pertumbuhan ekonomi Negara kepada kadar negatif -0.9% bagi tahun 2014 dari unjuran sebelumnya sebanyak 1.1%. Penurunan ini adalah disebabkan oleh pertumbuhan Sektor Minyak dan Gas pada kadar negatif -6.7%. Sebaliknya, Sektor Bukan Minyak dan Gas Negara pula dijangka mencatatkan perkembangan lebih kukuh dengan pertumbuhan dianggarkan pada kadar 3.4% pada tahun 2014 berbanding 2.7% pada tahun 2013. Pertumbuhan yang menggalakkan ini disumbangkan oleh Sektor Swasta yang dijangka

mencapai pertumbuhan pada kadar 3.9%, manakala Sektor Kerajaan pula dijangka berkembang pada kadar 2.5%. Bagi tahun 2015, ekonomi Negara diunjurkan akan tumbuh pada kadar 1.4%, Insya Allah.

8. Dengan prospek ekonomi global dan juga domestik seperti yang dibentangkan tadi, serta senario hasil pendapatan Kerajaan daripada Sumber Minyak dan Gas yang berasaskan harga dan pengeluaran minyak Negara yang dijangka akan menurun, Anggaran Hasil Kerajaan bagi Tahun Kewangan 2015/2016 adalah diunjurkan berjumlah **B\$4,117,120,000.00** (Empat Ribu Satu Ratus Tujuh Belas Juta, Satu Ratus Dua Puluh Ribu Ringgit Brunei). Unjuran ini adalah mengambilkira hasil daripada Sektor Minyak dan Gas dianggarkan sebanyak \$3,212.00 juta (78.0%) sahaja berbanding \$5,689.65 juta yang dianggarkan bagi Tahun Kewangan 2014/2015; manakala Sektor Bukan Minyak dan Gas dianggarkan sebanyak \$905.12 juta, iaitu 22.0% daripada Anggaran Kutipan keseluruhan.

9. Alhamdulillah, walaupun Negara berdepan dengan suasana ekonomi yang semakin mencabar, dasar berjimat cermat yang diamalkan oleh Kerajaan selama ini, telah membolehkan perancangan-perancangan pembangunan sosio-ekonomi Negara terus dilaksanakan.

10. Oleh itu, dengan keadaan ekonomi global yang tidak menentu dan sukar diramal ini, langkah pengawalan perbelanjaan juga perlu diperkukuhkan bagi mengimbangi kesan langsung penurunan kutipan hasil pendapatan Kerajaan. Dalam perkara ini, setiap agensi Kerajaan akan mengambil langkah-langkah pengawalan perbelanjaan, yang antaranya termasuk:

- i. Mengawal perbelanjaan utiliti, seperti penggunaan tenaga elektrik, air dan telefon, melalui penyediaan dan penguatkuasaan peraturan dalaman;
- ii. Memastikan acara-acara atau program-program yang dianjurkan adalah benar-benar perlu dan dibuat secara sederhana dan tidak melibatkan perbelanjaan besar dan membazir;
- iii. Mengkaji semula kemudahan-kemudahan yang dihulurkan kepada pegawai-pegawai Kerajaan semasa bertugas atau mengikuti kursus di luar Negara bagi mengelakkan pembaziran; dan

- iv. Memastikan pengurusan, penyelenggaraan dan pembaikan aset Kerajaan seperti bangunan, infrastruktur, peralatan dan kemudahan lain dilaksanakan secara terancang, dengan memberi keutamaan kepada isu-isu keselamatan dan keutuhan struktur bagi mengurangkan perbelanjaan Kerajaan jangka panjang.

Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

11. Dalam usaha memastikan kewangan Kerajaan akan terus mantap dan mapan, usaha-usaha berterusan akan diambil untuk membangun persekitaran ekonomi yang mesra perniagaan dan pelaburan. Melalui usaha-usaha tersebut, ianya diharap akan dapat meningkatkan aktiviti perekonomian, termasuk menarik lebih banyak Pelaburan Langsung Asing (FDI) ke Negara ini. Kejayaan dalam usaha-usaha tersebut diharap akan membuka lebih banyak peluang-peluang perniagaan bagi SME atau Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS) di Negara ini, yang akan dapat meningkatkan kadar pengeluaran Negara, di samping membuka lebih banyak peluang-peluang pekerjaan kepada anak-anak tempatan. Langkah ini juga akan dapat meluaskan asas sumber pendapatan Negara.

12. Di samping itu, dari aspek pengurusan kewangan Kerajaan, agensi-agensi Kerajaan dikehendaki untuk melaksanakan perbelanjaan secara berhemat dengan mengutamakan hasil (*outcome*) dari perbelanjaan berkenaan; dan melipatgandakan usaha-usaha bagi menambahkan lagi hasil pendapatan Kerajaan, terutama dalam aspek kecekapan pengurusan kutipan hasil. Dengan pendekatan ini, Insya Allah, pengurusan kewangan Kerajaan akan terus diperkukuhkan bagi menangani cabaran-cabaran ekonomi secara berkesan tanpa menjejaskan program-program pembangunan sosio ekonomi Negara dan perkhidmatan Kerajaan kepada orang ramai.

13. Dalam konteks ini, Kerajaan perlu meningkatkan lagi usaha-usaha untuk mengukuhkan asas-asas atau fundamental ekonomi Negara bagi mewujudkan pembangunan yang dinamik, seimbang dan *sustainable*. Dengan mengambilkira keperluan ini, maka cadangan Belanjawan bagi Tahun Kewangan 2015/2016 ini dirancang dengan Tema "**Modal Insan Berkualiti, Mendokong Pembangunan Inklusif**". Modal insan yang berkemahiran, berpengetahuan dan dinamik, akan dapat menyumbang kepada peningkatan tahap produktiviti Sektor Awam dan Swasta. Dengan mengutamakan perkembangan ekonomi dan pembangunan insan, lebih banyak peluang-peluang pekerjaan

berkualiti yang akan dapat diwujudkan dan dapat diisikan oleh belia-belia tempatan. Tema ini dipilih sebagai kesinambungan dan mendokong tema Belanjawan Tahun Kewangan sebelumnya, iaitu 'Menjana Pertumbuhan Ekonomi, Mewujudkan Peluang Pekerjaan'.

Yang Berhormat Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

14. Berasaskan faktor-faktor yang telah dibentangkan sebentar tadi, Anggaran Perbelanjaan bagi Tahun Kewangan 2015/2016, termasuk peruntukan bagi Kumpulanwang Kemajuan, dicadangkan keseluruhannya sebanyak **Enam Ribu Empat Ratus Juta Ringgit Brunei (\$6,400,000,000.00)**. Jumlah ini adalah berkurangan sebanyak \$250 juta berbanding peruntukan bagi Tahun Kewangan 2014/2015. Pengurangan ini mengambilkira unjuran hasil pendapatan Kerajaan yang dijangka berkurangan bagi Tahun Kewangan berkenaan. Namun demikian, jumlah perbelanjaan yang dicadangkan tersebut adalah masih jauh lebih tinggi berbanding Anggaran Hasil Kerajaan yang dinyatakan tadi. Ini bermakna Belanjawan yang dicadangkan bagi Tahun Kewangan 2015/2016 ini akan mengakibatkan Kerajaan mengalami defisit Belanjawan sebanyak **kira-kira \$2,282 juta (Dua Ribu Dua Ratus Lapan Puluh Dua Juta Ringgit Brunei) atau \$2.282 billion (Dua Perpuluhan Dua Lapan Dua Billion Ringgit Brunei)**. Dalam pada itu, dengan trend harga minyak yang masih menurun dan tidak menentu, terdapat kemungkinan hasil pendapatan Negara menurun dari anggaran tersebut, yang setentunya jua akan meningkatkan lagi unjuran defisit bagi Tahun Kewangan berkenaan. Oleh itu, setiap agensi Kerajaan adalah diperingatkan untuk mengambil langkah berjimat cermat dalam merancang belanjawan, untuk mengelak sebarang bentuk pembaziran atau perbelanjaan yang kurang perlu sehingga menjejaskan perbelanjaan yang mendokong keutamaan Kerajaan dan Negara.

15. Dalam merancang belanjawan di atas, keutamaan akan terus ditumpukan kepada usaha-usaha untuk menjana pertumbuhan ekonomi yang berdayatahan dan inklusif serta meneruskan usaha-usaha mempertingkatkan sosio-ekonomi Negara ini. Peruntukan-peruntukan yang disediakan ini dihasratkan untuk mencapai beberapa matlamat utama antaranya meningkatkan pencapaian dalam bidang Pendidikan; meningkatkan produktiviti dan *efficiency* Sektor Awam; menekankan kepada membina kapasiti belia-belia; menyediakan dan menaiktaraf infrastruktur perindustrian; memajukan Perusahaan Kecil

dan Sederhana (PKS); serta memudahcara dan mendokong eko-sistem perekonomian, perniagaan dan pelaburan di Negara ini.

16. Oleh itu, selaras jua dengan tema Belanjawan yang disebutkan tadi, tumpuan dan keutamaan perbelanjaan Kerajaan bagi Tahun Kewangan 2015/2016 ini dijuruskan kepada meneruskan pelaksanaan empat fokus utama seperti berikut:-

Pertama: **Memperkasa Pendidikan dan Latihan**. Fokus ini menekankan aspek pembangunan modal insan melalui Sistem Pendidikan Negara yang lebih mantap dan relevan dengan keperluan pasaran pekerjaan. Ini adalah sebagai satu pelaburan yang utama untuk melahirkan rakyat yang berpendidikan dan berkemahiran tinggi lagi beriman, untuk menyumbang kepada pembangunan Negara yang *sustainable*. Fokus ini juga memberikan keutamaan kepada program-program latihan dan pembangunan kemahiran bagi belia-belia di pelbagai peringkat, termasuk melalui aliran sekolah teknikal dan vokasional atau melalui institusi-institusi berkaitan, seperti Pusat Pembangunan Belia, Pusat Pembangunan Usahawan dan sebagainya;

Kedua: **Meningkatkan Produktiviti** Negara dalam Perkhidmatan Awam dan Sektor Swasta sebagai asas kepada kerjasama yang mantap pada mendokong pertumbuhan ekonomi yang lebih pesat dan berdayatahan;

Ketiga: **Merangsang Kegiatan Pelaburan**, bagi menarik dan menggalakkan lebih banyak aktiviti pelaburan termasuk oleh pelabur-pelabur asing yang akan turut membuka lebih banyak peluang perniagaan bagi Perusahaan Kecil dan Sederhana, dan juga peluang-peluang pekerjaan kepada anak-anak tempatan; dan

Keempat: **Meningkatkan Kesejahteraan Awam** bagi meningkatkan taraf hidup dan sosio ekonomi rakyat dan penduduk Negara ini, termasuk usaha ke arah membasmi kemiskinan.

Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

17. Izinkan kaola menghuraikan secara ringkas keutamaan-keutamaan yang berkenaan.

Pertama, **Memperkasa Pendidikan dan Latihan.**

18. Pengukuhan Sistem Pendidikan Negara adalah merupakan usaha berterusan bagi membina modal insan di Negara ini sebagai satu pelaburan yang utama untuk melahirkan rakyat berpendidikan, berkemahirandan berakhlak mulia. Bagi maksud tersebut, beberapa peruntukan akan disediakan bagi menyediakan peluang-peluang pendidikan dan latihan yang pelbagai untuk membina kemahiran dan keupayaan yang diperkukuhkan bagi memenuhi permintaan pasaran tenaga kerja tempatan.

19. Antara peruntukan-peruntukan yang disediakan termasuklah:

- i. Bagi Mendatangkan Tenaga Pakar dan Pengajar Mahir Untuk Literasi (iaitu Bahasa Inggeris) dan Numerasi (iaitu Mata Pelajaran Mathematics), sejumlah \$30 juta akan disediakan di bawah Fokus Perbelanjaan dengan Harga Rancangan sebanyak \$220.1 juta;
- ii. Peruntukan bagi Perkhidmatan Pendidikan disediakan sebanyak \$67.1 juta secara keseluruhan, antarlainnya bagi membiayai kos mendatangkan Pengetua dan Guru Besar luar Negara di bawah Program Kepimpinan dan Pentadbiran Sekolah-Sekolah Rendah dan Menengah; membiayai Projek Keusahawanan Kebangsaan; dan pengambilan guru-guru di bawah Centre for British Teachers (CfBT) bagi sekolah-sekolah rendah dan menengah di seluruh Negara;
- iii. Peruntukan Biasiswa disediakan sebanyak \$39.6 juta, termasuk peruntukan bagi penghantaran penuntut-penuntut ke luar negeri di bawah pengendalian Kementerian Pendidikan berjumlah \$35 juta; manakala Elaun Penuntut pula disediakan sebanyak \$43.1 juta secara keseluruhan;
- iv. Peruntukan sebanyak \$700,000.00 dengan Harga Rancangan sebanyak \$2.2 juta disediakan bagi Kementerian Pendidikan melaksanakan Programme for International Student Assessment (PISA) Based Test for Schools (PBTS);
- v. Bagi Kementerian Hal Ehwal Ugama, peruntukan sebanyak \$4.4 juta disediakan bagi membiayai keperluan Biasiswa Kerajaan; dan \$2.7 juta sebagai peruntukan bagi Elaun Penuntut.

- vi. Di bawah Rancangan Kemajuan Negara (RKN), secara keseluruhan peruntukan sejumlah \$36.4 juta dengan Harga Projek \$595.9 juta disediakan bagi Sektor Pendidikan. Ini adalah untuk membiayai Projek-Projek Pembinaan, Penaiktarafan dan Pengubahsuaian bagi Sekolah-Sekolah Ugama & Persediaan Arab, Sekolah-Sekolah Rendah; Sekolah-Sekolah Menengah; Sekolah-Sekolah Vokasional & Maktab-Maktab Teknik; dan bagi Institusi Pengajian Tinggi.

20. Sebagai tambahan kepada Skim Biasiswa yang telah diperkenalkan oleh Kerajaan, sebagaimana jua yang dititahkan oleh Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam sempena Upacara Sambutan Ulang Tahun Baginda ke 68 Tahun, Kerajaan telah memperkenalkan Skim Kemudahan Pinjaman Pendidikan. Skim ini bertujuan untuk memberikan peluang kepada pelajar-pelajar yang berpotensi untuk melanjutkan pengajian di institusi pengajian tinggi tempatan dan luar Negara mengikut syarat-syarat yang telah ditetapkan. Pada tahun pertama pelancarannya, seramai 141 pelajar telah dihulurkan skim kemudahan pendidikan ini bagi mengikuti pengajian di peringkat ijazah pertama dalam pelbagai bidang, termasuk Jurusan Ugama dan Arab, selaras dengan keperluan Negara.

21. Di samping itu, peruntukan bagi Dana Sumber Manusia di bawah Rancangan Kemajuan Negara juga akan disediakan sebanyak \$30 juta. Manakala, peruntukan sejumlah \$17.2 juta disediakan bagi Politeknik Brunei dan \$22.7 juta bagi Institut Teknologi Brunei bagi meneruskan usaha mempelbagaikan dan menambahkan lagi peluang belia-belia tempatan termasuk lepasan sekolah, untuk meneruskan pengajian mereka dalam aliran teknikal dan vokasional dalam bidang-bidang tertentu.

22. Beberapa inisiatif juga telah dilaksanakan oleh Kementerian Pendidikan, dalam menyediakan dan menerapkan budaya keusahawanan kepada pelajar-pelajar di pelbagai peringkat pendidikan. Usaha-usaha tersebut termasuklah memperkenalkan Agenda Keusahawanan Kebangsaan (National Entrepreneurship Agenda) untuk memupuk 'entrepreneurial mindsets' kepada belia-belia tempatan. Setakat ini, seramai 1,222 penuntut telah mengikuti pelbagai program seperti Program 'Success Weekends', 'Community Incubation Program', 'Summer Venture Program', dan 'Co-Curriculum Student Activities'.

23. Di bawah Projek Keusahawanan Kebangsaan, peruntukan US\$1.5 juta telah disediakan dengan tempoh pelaksanaan selama dua tahun. Pelaksanaan projek ini dihasratkan untuk melahirkan lebih ramai belia-belia dan lepasan sekolah agar berminat dan berkeupayaan untuk menceburi bidang perniagaan yang mendokong hasrat Kerajaan bagi mengukuhkan Sektor Swasta di Negara ini. Untuk menjayakan program ini, Kementerian Pendidikan telah menubuhkan Entrepreneurship Village melalui kerjasama padu bersama seorang Profesor Kunjungan dari Babson College, Amerika Syarikat.

24. Selain itu, dalam memacu ekonomi Negara kepada Knowledge-Based Economy berasaskan inovasi, Kementerian Pendidikan juga mengungkapkahkan transformasi Sektor Pendidikan daripada Knowledge Acquisition kepada Knowledge Creation yang berasaskan falsafah Melayu Islam Beraja, selaras dengan sasaran dalam Sistem Pendidikan Negara Abad Ke-21 (SPN21). Bagi mendokong usaha tersebut, Kementerian Pendidikan telah melaksanakan beberapa inisiatif antarlainnya seperti berikut:

- i. Meningkatkan pengetahuan dalam Literasi dan Numerasi sebagai bidang yang diberikan tumpuan. Usaha ini dihasratkan sebagai asas untuk menjamin pencapaian kadar pembelajaran yang tinggi di kalangan pelajar dalam mata pelajaran-mata pelajaran yang diambil;
- ii. Melaksanakan Transformasi Pendidikan Teknik dan Vokasional (PTV) bertujuan untuk memartabatkan pendidikan teknikal dan vokasional yang responsif dengan keperluan pasaran kerja, dan selari dengan tuntutan kemajuan teknologi dan ekonomi Negara. Antara usaha yang diambil ialah dengan mengemaskinikan kurikulum yang berasaskan latihan kompetensi dengan memperluaskan program perintisan, peningkatan persekitaran latihan dan memperkenalkan skim perkhidmatan baru;
- iii. Memfokuskan kepada meningkatkan Kualiti dan Profesionalisme Guru melalui pembangunan kompetensi guru-guru di Negara ini. Tumpuan ini adalah selaras dengan dua Bidang Fokus Strategik) Kementerian Pendidikan iaitu Profesionalisme dan Akauntabiliti, dan Kecemerlangan Pengajaran dan Pembelajaran. Inisiatif ini melibatkan penyediaan Kerangka Piawaian Guru-Guru Brunei (*Brunei Teachers Standard – BTS*) dan penubuhan Akademi Perguruan Brunei Darussalam (BDTA). Inisiatif ini juga mendokong Skim Perkhidmatan Guru (SPG) yang telah diperkenalkan pada tahun 2008 dalam

usaha melahirkan tenaga pengajar yang kompeten, professional dan bermotivasi tinggi; dan

- iv. Memberikan tumpuan kepada Pembangunan Kepimpinan (*Leadership Development*) bagi meningkatkan kualiti dan prestasi para pemimpin sekolah dan prestasi sistem sekolah yang melibatkan penyediaan *Leadership Competency Standard*.

25. Dalam pada itu, Kerajaan melalui beberapa agensi sedang giat menyediakan latihan-latihan teknikal dan vokasional bagi memenuhi keperluan sektor-sektor tertentu, selaras dengan usaha untuk meningkatkan lagi kandungan tempatan (*local content*) dalam aktiviti perekonomian dalam sektor berkenaan. Antara usaha yang diambil ialah dalam mendokong keperluan Sektor Tenaga antaranya:

- i. Melalui Rangka Kerja Kecekapan Industri Tenaga (Energy Industry Competency Framework) Jabatan Tenaga, Jabatan Perdana Menteri, program-program kemahiran telah disediakan dalam bidang tertentu bagi memenuhi keperluan industry. Ini termasuk di bawah Kelayakan Kemahiran Industri (Industrial Skill Qualification-ISQ), kursus-kursus pengimpal, 'scaffolders', 'marker/fitter' dan 'riggers' yang antarlainnya telah mengeluarkan 24 orang pengimpal wanita buat pertama kali di Negara ini. Setakat ini, seramai 1,218 orang pelajar telah mengikuti kursus-kursus yang disediakan, di mana 761 orang telah tamat kursus tersebut dan telah diambil berkhidmat dalam syarikat-syarikat tertentu dalam Sektor Minyak dan Gas; dan
- ii. Penubuhan Akademi Maritim Brunei di Tapak Perindustrian Sungai Duhun yang melibatkan berbagai agensi Kerajaan, bertujuan bagi menghasilkan anak-anak tempatan sebagai tenaga kerja profesional maritim dan seafarers yang diluluskan dan diiktiraf oleh International Maritime Organisation. Pada masa ini, seramai 215 peserta sedang menjalani kursus berkenaan.

26. Bagi membina kapasiti para belia secara holistik sebagaimana yang dihasratkan, usaha juga ditumpukan kepada menerapkan budaya membaca dan mendokong program-program jatidiri dan latihan kemahiran bagi belia-belie . Ke arah itu, beberapa peruntukan khusus akan terus disediakan antaranya:

- i. Peruntukan sejumlah \$3 juta disediakan bagi mengendalikan Program Khidmat Bakti Negara, iaitu bertambah \$1 juta dari peruntukan Tahun Kewangan 2014/2015;
- ii. Sejumlah \$200,000.00 disediakan bagi mendokong program-program yang diuruskan kepada memupuk budaya berdikari di kalangan belia;
- iii. Peruntukan Elaun sejumlah \$600,000.00 bagi menampung elaun tenaga pengajar bagi Kelas-Kelas Al Quran dan Muqaddam tambahan di bawah kendalian Kementerian Hal Ehwal Ugama; dan
- iv. Peruntukan-peruntukan bagi Pusat Pembangunan Belia, disediakan sebanyak \$900,000.00, termasuk bagi Mengubahsuai dan Menaiktaraf Pusat Pembangunan Belia.

27. Dengan peruntukan-peruntukan yang telah disediakan dan inisiatif-inisiatif yang telah dilaksanakan ini, Insya Allah, keupayaan belia-belia tempatan akan dapat dipertingkatkan bagi menyumbang kepada pembangunan sosio-ekonomi Negara ini. Adalah juga menjadi hasrat Negara, dengan peruntukan dan perbelanjaan besar yang disediakan bagi keperluan 'membina kapasiti' dan modal insan ini, Negara akan dapat melahirkan ramai lagi pakar-pakar, profesional-profesional, usahawan-usahawan, dan pemimpin-pemimpin sekolah yang berjaya pada masa-masa hadapan, yang akan menyumbang kepada pembangunan Negara secara inklusif dan 'sustainable', Insya Allah. Di samping itu juga, melalui peluang-peluang pendidikan dan latihan-latihan yang disediakan, Insya Allah, ianya akan dapat membantu menangani isu sosial seperti pengangguran dan kemiskinan.

Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

28. Fokus kedua dalam Belanjawan Tahun Kewangan 2015/2016 ini ialah **Meningkatkan Produktiviti**. Bagi mencapai Wawasan Brunei 2035, Negara ini amat berkehendak kepada sumber tenaga kerja yang produktif dan inovatif, samada di Sektor Awam atau Sektor Swasta. Memandangkan kegiatan ekonomi Negara ini masih lagi diterajui oleh sektor Kerajaan, peningkatan tahap produktiviti Perkhidmatan Awam diharapkan dapat mendokong kepada mewujudkan persekitaran perniagaan dan pelaburan yang

konduusif, yang seterusnya akan memberikan impak yang diharapkan dalam meningkatkan lagi produktiviti di sektor swasta, dan seterusnya kepada pendapatan Negara secara keseluruhannya.

29. Fokus bagi meningkatkan produktiviti ini pernah disentuh oleh Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam Sempena Hari Keputeraan Baginda Yang Ke-64 Tahun pada 15 Julai, 2010 di mana Baginda bertitah:

"... Perkhidmatan Awam.... memerlukan peningkatan, baik di segi produktiviti mahupun etika kerjanya. Beta mahu Perkhidmatan Awam itu, secara berterusan, akan menilai kekuatan dan kelemahannya berasaskan Key Performance Indicators yang telah ditetapkan. Dengan cara ini, dapatlah kita menyukat setakat mana Perkhidmatan Awam itu dapat melaksanakan tanggungjawabnya pada memenuhi harapan negara dan orang ramai".

30. Bagi mengukuhkan usaha ke arah ini, Kerajaan telah secara berterusan mengambil langkah-langkah perlu bagi meningkatkan tahap perkhidmatannya. Ini termasuk meningkatkan koordinasi bagi memantapkan perancangannya, dan pada masa yang sama melaksanakan pemantauan dan penilaian yang berterusan terhadap tahap perkhidmatan dan produktiviti disetiap peringkat agensi Kerajaan. Dalam hal ini, Unit PENGGERAK, di Jabatan Perdana Menteri sedang bekerjasama dengan beberapa buah Kementerian bagi memastikan bidang-bidang utama yang telah dikenalpasti akan dilaksanakan secara berkesan dan menepati kualiti dan jadual yang ditetapkan.

31. Selaras dengan hasrat pada meningkatkan tahap produktiviti dan keberkesanan Perkhidmatan Awam, beberapa inisiatif telahpun diambil antaranya:

- i. Memperkembangkan keupayaan dan penggunaan Sistem e-Kastam di bawah inisiatif National Single Window bagi memudahcara perdagangan;
- ii. Meningkatkan lagi keupayaan Sistem Invoice Tracking untuk membolehkan perkhidmatan *Email Notification* untuk dihantar kepada pemborong-pemborong bagi memaklumkan status pembayaran tuntutan yang mereka hadapkan ke jabatan-jabatan Kerajaan;

- iii. Menambah keupayaan Sistem STARS (*System for Tax Administration and Revenue Services*) untuk menerima pembayaran cukai secara online melalui ePayment Gateway Jabatan Perbendaharaan bagi meningkatkan tahap perkhidmatan kepada pembayar-pembayar cukai korporat untuk menggalakkan pematuhan;
- iv. Melaksanakan projek Sistem Pendaftaran Syarikat-Syarikat dan Nama-Nama Perniagaan (E-Registry) di bawah Kementerian Kewangan bagi membolehkan proses pendaftaran serta penubuhan syarikat dengan lebih cepat, mudah dan efisien. Melalui sistem ini, pendaftaran syarikat dapat dilaksanakan dalam tempoh yang singkat; dan
- v. Inisiatif Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri, memansuhkan Akta Lesen Rampaian dan diganti dengan Akta Lesen Perniagaan yang telah berkuatkuasa mulai 1 Januari 2015. Melalui perubahan ini, mana-mana permohonan yang memenuhi syarat-syarat tertentu, boleh diberikan Lesen Perniagaan sebaik-baik sahaja pendaftaran syarikat atau nama perniagaan diluluskan. Proses bagi mendaftarkan syarikat dan seterusnya Lesen Perniagaan ini keseluruhannya hanya mengambil masa yang amat pendek, yang mana proses kebenarannya boleh didapatkan pada hari yang sama. Ini adalah bagi mendokong sasaran inisiatif untuk memendekkan tempoh yang diperlukan bagi memulakan perniagaan.

32. Di samping itu, peruntukan-peruntukan juga disediakan dalam mendokong inisiatif ICT oleh agensi-agensi Kerajaan, antaranya sebanyak \$95.6 juta bagi Program Teknologi Maklumat di Kementerian-Kementerian dan sebanyak \$43.6 juta lagi turut disediakan di bawah RKN untuk keperluan melaksanakan projek dan program berkaitan Teknologi Maklumat dan Info-Komunikasi.

33. Inisiatif-inisiatif tersebut adalah sebagai tambahan dan juga kesinambungan kepada langkah-langkah awal yang telah diambil bagi meningkatkan tahap perkhidmatan Kerajaan melalui teknologi ICT. Ini antaranya merangkumi perkhidmatan e-Darussalam portal yang membolehkan pengguna untuk mendapatkan access kepada perkhidmatan-perkhidmatan online agensi-agensi Kerajaan; projek E-Payment Gateway; dan Projek One Government Network yang menggantikan EG Bandwith. Langkah-langkah tertentu akan terus diambil bagi menambahkan lagi perkhidmatan-perkhidmatan yang dapat

menawarkan pembayaran secara *online* sebagai usaha meningkatkan lagi tahap perkhidmatan Kerajaan.

34. Bagi mengukuhkan lagi inisiatif Kerajaan berkaitan ICT, satu entiti yang dinamakan Brunei Solutions Development Centre (BSDC) telahpun ditubuhkan di bawah Pusat Kebangsaan E-Kerajaan, Jabatan Perdana Menteri melalui kerjasama dengan Microsoft Corporation. BSDC ini berperanan untuk membangunkan perisian bagi mempercepatkan lagi pertumbuhan dan meningkatkan kualiti industri ICT tempatan, di samping akan menyediakan latihan bersama dan program pemindahan pengetahuan kepada graduan IT tempatan dan pembekal-pembekal perkhidmatan. Setakat ini, BSDC sedang bekerjasama dengan dua agensi Kerajaan dan 4 syarikat yang terlibat dalam IT Vendor Program.

35. Dalam pada itu, Kerajaan juga akan terus mengambil inisiatif bagi mendokong usaha dalam membina kapasiti dan produktiviti di Sektor Swasta. Antara usaha-usaha yang telah diambil termasuklah:

- i. Menyediakan peluang-peluang dan kemudahan bagi peningkatan tahap pendidikan dan kemahiran kepada tenaga kerja tempatan, antaranya melalui bantuan biasiswa bagi mengikuti kursus, latihan atau melanjutkan pelajaran di dalam atau di luar negara di bawah Program Dana Sumber Manusia, di bawah RKN;
- ii. Menyediakan program bersesuaian bagi mendokong keperluan Research and Development; Sains dan Teknologi; dan Inovasi dimana peruntukan sejumlah \$16.6 juta dengan Harga Rancangan \$212.3 juta akan disediakan di bawah RKN. Manakala melalui Lembaga Kemajuan Ekonomi Brunei, sejumlah \$5 juta disediakan bagi Skim Insentif Penyelidikan Brunei, untuk menarik kegiatan-kegiatan R & D syarikat antarabangsa ke Negara ini, dengan matlamat untuk membangunkan kapasiti syarikat-syarikat tempatan dalam R & D;
- iii. Menubuhkan Centre for Advanced Material and Energy Sciences di bawah usahasama Universiti Brunei Darussalam; Jabatan Tenaga di Jabatan Perdana Menteri; dan pihak industri. Pusat ini berperanan dalam melaksanakan penyelidikan saintifik inter-disciplinary dalam bidang sains material dan tenaga bagi keperluan industri berteknologi tinggi; dan

- iv. Di bawah Kementerian Perindustrian dan Sumber-Sumber Utama, peruntukan keseluruhan sebanyak \$400,000.00 disediakan antaranya bagi Pemeliharaan Pusat Penyelidikan dan Perkembangan Akuakultur Telisai (ARDC); Pusat Penghasilan Induk Serasa (BDC); dan Projek Peningkatan Produktiviti Industri Perikanan.

Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

36. Fokus belanjawan yang Ketiga ialah **Merangsang Kegiatan Pelaburan**. Dasar pempelbagaian ekonomi Negara akan terus diberikan keutamaan dalam perancangan perbelanjaan Kerajaan. Matlamat dasar ini adalah bagi memandu ke arah pembangunan Negara yang lebih seimbang dan didokong oleh asas ekonomi yang lebih kukuh, luas dan berdayatahan bagi mencapai pertumbuhan ekonomi yang lebih mampan. Ke arah itu, inisiatif-inisiatif telah dan akan terus diambil bagi memudahcara kegiatan perniagaan dan pelaburan di Negara ini pada mendokong hasrat Negara di bawah Wawasan Brunei 2035.

37. Dalam hal ini, pihak Kerajaan amat peka dengan penurunan kedudukan Negara Brunei Darussalam sebanyak 3 anak tangga kepada kedudukan ke 101 dalam Indeks Ease of Doing Business 2015 keluaran The World Bank mengikut skop dan metodologi baru. Laporan tersebut, walaubagaimanapun, turut memberikan markah yang lebih baik kepada Negara Brunei Darussalam, berdasarkan Distance to Frontiers (DTF), iaitu ukuran jauh kedudukan sesebuah negara berbanding negara-negara yang mengamalkan tatacara yang terbaik.

38. Rumusan daripada Laporan tersebut menghendaki agensi-agensi Kerajaan untuk meningkatkan lagi usaha-usaha pembaikan di semua peringkat agar bukan sahaja akan dapat memperbaiki markah yang diperolehi, tetapi juga kedudukan indeks yang lebih baik berbanding negara-negara lain. Ini sudah setentunya memerlukan usaha dan sikap pro-aktif disamping daya inovasi yang lebih tinggi di kalangan agensi-agensi Kerajaan bagi mewujudkan dasar, peraturan dan persekitaran yang 'Pro-Business' dan 'Pro-Investment'. Sebagai kesinambungan dalam usaha ini, Unit PENGGERAK dan Majlis Wawasan 2035 telah mula melaksanakan penilaian terhadap pencapaian rancangan dan sasaran dalam Rangka Strategi dan Dasar Bagi Pembangunan (Outline of Strategies and Policies for Development [OSPD]).

39. Penilaian ini adalah bertujuan bagi mengukur keberkesanan dan impak inisiatif-inisiatif dan langkah-langkah yang telah diambil kepada pihak sasaran, khususnya komuniti perniagaan dan para pelabur. Melalui hasil penilaian tersebut, ianya akan dapat membantu dalam memperkukuhkan lagi kerjasama dan koordinasi di antara agensi-agensi Kerajaan yang berkenaan, yang akan membolehkan perancangan-perancangan dibuat secara bersepadu mengikut keutamaan bagi memastikan keberkesanan kepada 'key stakeholders' yang disasarkan.

40. Salah satu tumpuan utama usaha Kerajaan dalam mendokong perkembangan Sektor Swasta ialah dengan menggalakkan perkembangan Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS). Ke arah itu, beberapa langkah telahpun dikenalpasti bagi mencapai sasaran tersebut. Ini antaranya termasuklah:

- i. Merebui bantuan-bantuan dan skim-skim yang disediakan bagi PKS bagi tujuan meningkatkan keberkesanan serta membantu pengusaha-pengusaha PKS dalam pengurusan perniagaan masing-masing dari segi urustadbir korporat (*corporate governance*), sumber tenaga manusia, dan penyediaan model bisnes;
- ii. Menyediakan dan memperkukuhkan dasar-dasar yang mendokong kemajuan PKS tempatan, serta penyediaan dan pemantauan Key Performance Indicators bagi semua skim PKS yang sedia ada;
- iii. Membina sikap dan menerapkan budaya kerja yang pro-business dalam Perkhidmatan Awam. Antaranya dengan menilai dan mengkaji sebarang isu yang terbit dari segi perlaksanaan dasar, peraturan atau proses yang boleh membantutkan perkembangan sektor swasta, serta meningkatkan penilaian terhadap pencapaian atau produktiviti agensi-agensi Kerajaan yang berkenaan; dan
- iv. Leveraging BruneiHalal termasuk membantu PKS mendapatkan sijil antarabangsa dan sijil BruneiHalal, bagi membolehkan mereka berkembang ke pasaran serantau dan antarabangsa.

41. Penekanan terhadap pembangunan dan kemajuan PKS adalah juga bagi mendokong usaha perindustrian negara bagi meningkatkan keseimbangan dalam sumber

pengeluaran dan hasil eksport yang pada masa ini terlalu bergantung kepada Sektor Minyak dan Gas. Selaras dengan matlamat untuk mendokong pembangunan PKS ini, Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam telahpun memperkenankan bagi langkah-langkah berikut:

- i. Bagi kadar Cukai pendapatan korporat bagi Syarikat-Syarikat yang jualan kasar (Gross Sales/Turnover) tidak melebihi \$1 juta bagi Tahun Taksiran 2016 akan dikenakan pada kadar 0% (tiada cukai pendapatan korporat akan dikenakan);
- ii. Kadar 'Capital Allowance' bagi pembelian Plant and Machinery akan diberikan pada kadar 150% dari harga belian (*purchase price*), tertakluk kepada peraturan-peraturan yang ditetapkan; dan
- iii. Kadar 'Industrial Building Allowance' juga diubah dengan menjadikan Initial Allowance sebanyak 10% kepada 40%; dan Annual Allowance sebanyak 4% dinaikkan kepada 20%.

Melalui perubahan kepada Capital Allowance dan Industrial Building Allowance ini, ianya akan membolehkan pengusaha-pengusaha dan pelabur-pelabur untuk mendapatkan kembali kos pelaburan mereka dengan lebih cepat.

42. Di samping itu, usaha ini juga dihasratkan untuk menjana lebih banyak peluang-peluang pekerjaan tetap khususnya untuk belia-belia tempatan di dalam sektor-sektor tertentu. Selaras dengan matlamat tersebut, beberapa langkah dan usaha telah dan sedang giat dilaksanakan bagi pengambilan anak-anak tempatan untuk mengisikan kekosongan jawatan-jawatan yang terdapat di sektor swasta, antaranya termasuklah:

- i. Bagi industri minyak dan gas, Kerangka Kerja Pembangunan Perniagaan Tempatan (Local Business Development - LBD) telah diwujudkan antaralain untuk meningkatkan pengambilan pekerja-pekerja tempatan di sektor perkhidmatan minyak dan gas. Selaras dengan inisiatif tersebut, penganjuran Pesta Kerjaya Sektor Minyak dan Gas setiap tahun sejak tahun 2012 hingga 2014 telah berjaya menyediakan pekerjaan tetap kepada seramai 6,403 anak tempatan berbanding sasaran 5,600 perkerjaan. Melalui Kerangka LBD ini juga, sebanyak 27 syarikat tempatan telah ditawarkan untuk melaksanakan kontrak bernilai keseluruhannya sebanyak \$770 juta;

- ii. Di bawah Rangka Kerja Kompetensi Dalam Industri Tenaga (Energy Industry Competency Framework- EICF) yang telah dilancarkan pada bulan Julai 2013, sebanyak 746 tawaran kerja bersyarat (conditional offers of employment) telah diberikan kepada para pelatih untuk dihulurkan pekerjaan dengan syarat lulus program yang diikuti. Manakala, 244 bekas pelatih telah memulakan pekerjaan setelah tamat program latihan. Rangka Kerja ini diwujudkan bagi memastikan program-program kemahiran yang disediakan akan dapat memenuhi keperluan sebenar industri dan sektor berkenaan; dan
- iii. Melaksanakan kajiselidik mengenai keperluan sumber tenaga manusia bagi jangkamasa sederhana dan panjang di semua sektor di Negara ini bagi tujuan pemetaan (*mapping*) untuk membantu perancangan mengenai keperluan kursus dan latihan yang perlu disediakan oleh agensi-agensinya yang berkenaan.

43. Kerajaan juga akan berterusan mengenalpasti keperluan-keperluan pembangunan Negara dan peluang-peluang pekerjaan masa hadapan yang berkaitan, yang bakal diwujudkan. Selaras dengan usaha-usaha yang dirancang, peruntukan-peruntukan yang disediakan bagi memperkembangkan sektor swasta termasuk PKS antaranya:

- i. Projek Pemeliharaan dan Peningkatan Infrastruktur Tapak-Tapak Industri sebanyak \$2.5 juta di bawah Fokus Perbelanjaan;
- ii. Projek Peningkatan Infrastruktur Tapak-Tapak Industri Perikanan diperuntukkan sejumlah \$1.5 juta; dan Peningkatan Infrastruktur Kompleks dan Jeti-Jeti Jabatan Perikanan sejumlah \$300,000.00 di bawah Kementerian Perindustrian dan Sumber-Sumber Utama;
- iii. Peruntukan sejumlah \$1.5 juta disediakan di bawah Kementerian Hal Ehwal Luar Negeri dan Perdagangan bagi Perkembangan Perdagangan;
- iv. Peruntukan sebanyak \$300,000.00 bagi Projek Menaiktaraf Infrastruktur dan Kemudahan Kawasan Kemajuan Pertanian dan Stesen-Stesen Jabatan di Seluruh Daerah; dan

- v. Peruntukan bagi Tourism Product Development and Marketing sejumlah \$300,000.00 disediakan di bawah Jabatan Kemajuan Pelancongan bagi projek-projek promosi, pemasaran dan juga perkembangan produk pelancongan.

44. Sementara itu, Kementerian Perindustrian dan Sumber-Sumber Utama sedang giat merancang bagi penubuhan sebuah badan pusat yang akan bertanggungjawab dalam pembangunan dan perkembangan Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana (PMKS) bagi menyelaraskan perancangan dan tindakan dalam mendokong perkembangan PMKS secara bersepadu. Ini termasuk dalam menyelaraskan skim-skim atau program yang sedia ada atau yang akan diwujudkan bagi PMKS. Bagi mendokong pelaksanaan program Pembangunan Kemajuan PMKS, peruntukan baru sejumlah \$1.5 juta akan disediakan di bawah Fokus Perbelanjaan.

45. Di samping itu, di bawah peruntukan RKN, sebanyak \$5.0 juta dengan Harga Rancangan \$74.2 juta akan disediakan dibawah Dana Pembangunan Perusahaan Kecil dan Sederhana. Selain itu, Lembaga Kemajuan Ekonomi Brunei juga menyediakan kemudahan-kemudahan seperti berikut:

- i. Program pembiayaan Pembangunan Perusahaan Kecil dan Sederhana dengan peruntukkan sebanyak \$9 juta dengan Harga Rancangan \$60 juta.
- ii. Future Fund dengan peruntukan sebanyak \$1.8 juta;
- iii. Skim Bantuan Teknikal Perusahaan (Enterprise Technical Assistance Scheme [ETAS]) dengan peruntukan sebanyak \$3.0 juta yang menyediakan bantuan kewangan sehingga \$300,000.00; dan
- iv. Skim Kemajuan Syarikat Tempatan yang Berpotensi dengan peruntukan sejumlah \$15 juta.

46. Sebagai usaha untuk menjana lebih banyak aktiviti perekonomian di Negara ini, perancangan dan usaha-usaha juga diambil untuk menggalakkan peningkatan permintaan tempatan (domestic consumption). Ke arah itu, peruntukan-peruntukan akan disediakan bagi memperbaiki dan menaiktaraf infrastruktur-infrastruktur yang dapat menarik

penduduk-penduduk di Negara ini untuk berbelanja di Negara sendiri. Pada masa yang sama langkah ini akan jua dapat meningkatkan lagi kemudahan bagi orang ramai dan pelancong-pelancong asing di Negara ini yang akan juga turut menyumbang kepada peningkatan kepada permintaan tempatan. Antara peruntukan yang disediakan termasuklah bagi Menaiktaraf dan Mencantikkan Kawasan dan Kemudahan-Kemudahan Awam serta Prasarana Perniagaan di bawah pengendalian Lembaga Bandaran Bandar Seri Begawan, Lembaga Bandaran Tutong dan Lembaga Bandaran Kuala Belait dan Seria, seperti Menaiktaraf dan Membaikpulih Beberapa Bahagian di Bangunan Pusat Komersil dan Perdagangan Bumiputera Bandar Seri Begawan; dan Tempat-Tempat Perniagaan Tempatan di Daerah Belait.

47. Dalam pada itu, perkembangan-perkembangan terhadap usaha gigih Kerajaan dalam menarik Pelaburan Langsung Asing ke Negara ini, Alhamdulillah, telah mula menampakkan hasilnya, yang mana telah dapat mendokong usaha Kerajaan dalam mewujudkan peluang pekerjaan bagi anak-anak tempatan serta menyumbang kepada Keluaran Dalam Negara Kasar. Perkembangan dalam usaha-usaha tersebut antaranya:

- i. Beroperasinya Kilang Pengeluar Ubat-ubatan dan Produk Nutrisi Halal dengan pelaburan sebanyak kira-kira US\$18.5 juta di Tapak Perindustrian Salambigar iaitu hasil usahasama beberapa pihak di Negara ini dengan Viva Pharmaceutical dari Canada. Setakat ini, seramai 34 orang anak tempatan telah diambil bekerja. Baru-baru ini, Syarikat berkenaan telah mendapat Lesen Tapak Asing dari pihak Berkuasa Kesihatan Kanada, yang mana telah membolehkan Syarikat tersebut memulakan aktiviti pengeksportan;
- ii. Penubuhan CAE Brunei Multi-Purpose Training Centre iaitu projek usahasama Kementerian Kewangan dan CAE, Canada dengan nilai pelaburan B\$182 juta. Pusat ini dilengkapi dengan kemudahan latihan simulator bertaraf dunia sebagai usaha memperkembangkan sektor aeroangkasa di Negara ini. Projek ini menyediakan peluang-peluang pekerjaan kepada anak-anak tempatan di mana setakat ini 33 anak tempatan telah diambil bekerja secara langsung;
- iii. Projek Kilang Penapis Minyak dan Petrokimia Hengyi, Pulau Muara Besar, yang dijangka membukakan 800 pekerjaan secara langsung dan 1,200 pekerjaan secara tidak langsung bagi anak-anak tempatan. Projek ini

disasarkan akan dapat menyumbang kepada GDP sejumlah US\$1.33 billion apabila ia beroperasi sepenuhnya nanti;

- iv. Projek Ammonia dan Urea Syarikat Brunei Fertiliser Industries dengan nilai pelaburan sebanyak US\$1.1 billion, yang mampu menjana sebanyak 200 pekerjaan secara langsung bagi anak-anak tempatan;
- v. Projek Margarine Plant yang masih dalam perancangan dan dijangka akan mula beroperasi pada tahun 2016. Projek ini disasarkan akan berupaya menyumbang kepada pendapatan jualan tahunan sebanyak US\$54.3 juta menjelang tahun 2018 dan membuka kira-kira 80 peluang pekerjaan bagi anak-anak tempatan; dan
- vi. Penubuhkan Loji Pembuat Ulir Paip (Threading Plant) bagi penyediaan bekalan barangan Tiub Minyak di Negara ini. Inisiatif ini bukan saja membawa pelaburan dan pewujudan peluang-peluang pekerjaan bagi anak-anak tempatan, bahkan juga membolehkan pemindahan teknologi dan pengetahuan dari Jepun.

48. Pada tahun 2014, beberapa inisiatif baru juga telah dilaksanakan bagi memperkesankan lagi usaha dalam menyediakan iklim pelaburan dan perniagaan yang kondusif bagi memperkembangkan lagi Sektor Swasta Negara ini termasuk dalam menarik Pelaburan Langsung Asing. Antara inisiatif yang telah dilancarkan termasuk:

- i. Penubuhan Pusat Timbangtara Negara Brunei Darussalam (Brunei Darussalam Arbitration Centre), yang menyediakan kemudahan perkhidmatan dan pentadbiran timbangtara dan mediation bagi memenuhi keperluan pengguna domestik dan antarabangsa dalam menangani sebarang isu dan pertikaian komersil;
- ii. Pelancaran Biro Kredit oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam. Penubuhan Biro Kredit ini akan dapat membantu memudahkan bank-bank dan institusi-institusi kewangan tempatan dalam melaksanakan pengurusan risiko kredit mereka, yang diharap akan menggalakkan proses pemberian kemudahan pinjaman kepada Sektor Swasta di Negara ini. Selain itu, penubuhan Biro Kredit ini adalah juga bertujuan bagi membangun infrastruktur kewangan

yang lebih kukuh dan dalam masa yang sama menyumbang ke arah kestabilan kewangan di Negara ini;

- iii. Membuat beberapa pindaan kepada Akta Syarikat, antaranya meniadakan keperluan kepada Statutory Declaration; Common Seal dan pengecualian pengauditan bagi syarikat-syarikat yang pendapatannya pada tahun berkenaan tidak melebihi \$1 juta. Inisiatif ini adalah sebagai tambahan kepada inisiatif terdahulu dalam usaha untuk memudahkan dan mempercepatkan lagi proses pendaftaran syarikat-syarikat dan pengurangan kos perniagaan;
- iv. Pejabat Harta Intelek Brunei (BruIPO) di bawah Lembaga Kemajuan Ekonomi Brunei telah melaksanakan sistem pendaftaran antarabangsa untuk paten dan rekabentuk perindustrian. Sejak pelaksanaan sistem paten pada tahun 2012 untuk menyokong ekosistem inovasi Negara, BruIPO telah menerima sebanyak 30 permohonan paten dari Universiti Brunei Darussalam dan 21 permohonan dari PKS dan pereka-pereka tempatan;
- v. Pengenalan 'Code of Corporate Governance, Brunei Darussalam' di bawah Akta Syarikat-Syarikat. Pada peringkat ini, Kod tersebut dihasratkan sebagai satu panduan yang boleh digunapakai dan dirujuk oleh syarikat-syarikat di Negara ini bagi mengukuhkan lagi urus tadbir operasi syarikat-syarikat berkenaan mengikut amalan terbaik antarabangsa; dan
- vi. Bagi merangsang persekitaran aktiviti perekonomian dan pelaburan Negara yang lebih kondusif, Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam telah memperkenankan bagi Perintah Persaingan (Competition Law) untuk dikeluarkan.

49. Dengan peruntukan-peruntukan yang telah disediakan dan inisiatif-inisiatif yang telah dibentangkan, adalah diharapkan perkembangan aktiviti pelaburan di Negara ini akan dapat dipergiatkan, dilipatgandakan dan diperkesankan. Pada masa yang sama, usaha bersepadu daripada semua agensi Kerajaan adalah juga perlu dalam memudahcara perniagaan dan pelaburan di Negara ini, dengan memastikan proses-proses yang diperlukan bagi membolehkan perniagaan dijalankan untuk dipermudahkan dan dipercepatkan. Dalam pada itu, para peniaga dan pengusaha di Negara ini perlulah

mengambil peluang untuk mengembangkan perniagaan atau perusahaan mereka di negara ini agar menjadi sebuah perniagaan yang mantap dan berdayatahan. Bagi mendokong usaha tersebut, peranan sumber manusia perlulah diberikan penekanan sewajarnya. Oleh itu, para majikan disektor swasta perlulah memberikan perhatian yang tinggi terhadap hal ehwal kebajikan dan kesejahteraan warga pekerjanya dengan menyediakan persekitaran tempat kerja yang lebih kondusif, serta menghulurkan gaji dan kemudahan serta faedah kerja yang berpatutan sesuai dengan kelayakan, serta tugas dan tanggungjawab mereka.

Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat

50. Keutamaan belanjawan yang Keempat ialah **Meningkatkan Kesejahteraan Awam**. Dasar Kerajaan ialah untuk memastikan rakyat dan penduduk Negara ini untuk dapat menikmati kesejahteraan dan taraf hidup yang sewajarnya. Ke arah itu, Kerajaan secara berterusan sentiasa memberikan perhatian terhadap hal ehwal kebajikan rakyat dan penduduk sebagai asas bagi pembangunan masyarakat yang inklusif, di samping untuk mendokong usaha dalam mewujudkan masyarakat Brunei yang progresif lagi dinamik.

51. Alhamdulillah, melalui Laporan Human Development Report 2014 keluaran Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (United Nations), kedudukan Negara dalam Indeks Kemajuan Insan (Human Development Index) masih kekal di tangga ke 30. Kedudukan dalam kategori 'Very High Human Development' ini dicapai hasil dari perancangan dan usaha berterusan Kerajaan yang sentiasa menitikberatkan hal ehwal rakyat dan penduduk Negara ini. Ke arah itu, penyediaan kemudahan-kemudahan dan keperluan asas seperti kemudahan pendidikan percuma, penyediaan perkhidmatan perubatan berkualiti, pemberian subsidi bagi keperluan-keperluan asasi seperti beras, bekalan elektrik, Insya Allah, akan terus dihulurkan. Kerajaan, melalui agensi-agensi Kerajaan yang berkenaan akan terus menghulurkan bantuan-bantuan kebajikan kepada rakyat dan penduduk Negara ini yang berkelayakan sebagai sebahagian dari usaha untuk membasmi kemiskinan.

52. Selaras dengan matlamat tersebut, peruntukan-peruntukan bersesuaian akan terus disediakan dan diberikan keutamaan. Antaranya dari aspek Kesihatan Awam, peruntukan-peruntukan disediakan termasuklah bagi Perbekalan dan Perkhidmatan Perubatan sebanyak \$31.9 juta; sebanyak \$30 juta bagi Perkhidmatan Rawatan Sakit Jantung di JPMC, Pusat Kanser Brunei dan Brunei Neuroscience, Stroke & Rehabilitation Centre; dan \$700,000.00 bagi Promosi Kesihatan. Manakala bagi menangani bencana alam dan wabak

penyakit, peruntukan keseluruhannya berjumlah \$17 juta telah disediakan bagi keperluan agensi-agensi yang berkenaan.

53. Dalam pada itu, beberapa projek utama juga dikenalpasti dalam usaha untuk meningkatkan keberkesanan dalam pengurusan Keselamatan Awam. Antaranya ialah Projek Penyelarasan Sistem Pegasan Negara Brunei Darussalam dan Projek Pangkalan Data DNA Kebangsaan dengan peruntukan sebanyak \$15.0 juta.

54. Kerajaan juga akan terus memastikan infrastruktur-infrastruktur asas dan kemudahan-kemudahan awam di Negara ini dipertingkatkan dan diberikan pemeliharaan yang sewajarnya. Ke arah itu, peruntukan-peruntukan tertentu disediakan antaranya:

- i. Penambahan peruntukan Kemudahan Awam dan Infrastruktur sebanyak \$20 juta kepada \$70 juta di Jabatan Kerja Raya.;
- ii. Peruntukan sebanyak \$5 juta bagi kerja-kerja Menaiktaraf Sistem Bekalan Air; dan \$5 juta bagi kerja-kerja Menaiktaraf Sistem Saliran dan Pembentungan, termasuk bagi Pencegahan Banjir Setempat; dan
- iii. Peruntukan sebanyak \$400,000.00 bagi Membina Jambatan/Jalan Kecil di bawah pengendalian Pejabat Daerah Brunei dan Muara, Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri.

55. Peruntukan juga terus disediakan bagi menaiktaraf sistem bekalan tenaga elektrik Negara ini. Antara peruntukan yang disediakan ialah \$9 juta bagi membiayai projek-projek Peningkatan Taraf Sistem Bekalan Elektrik dan projek 'Maintenance of Gas Turbine Generator'; dan sejumlah \$132.1 juta bagi disediakan secara keseluruhannya di bawah Sektor Elektrik, di bawah Rancangan Kemajuan Negara.

56. Peruntukan bagi menyediakan perumahan yang mampu dimiliki oleh rakyat yang berpendapatan rendah dan sederhana akan terus disediakan. Di bawah Rancangan Kemajuan Negara, peruntukan Perumahan Negara akan disediakan sebanyak \$78.7 juta dengan Harga Rancangan \$741.6 juta, bagi membiayai beberapa projek di bawah Skim Perpindahan dan Perumahan Negara; dan Skim Tanah Kurnia Rakyat Jati di kesemua Daerah. Manakala sebanyak \$15.0 juta disediakan di bawah RKN bagi meneruskan

perlaksanaan Projek Perumahan Negara yang dikendalikan oleh Lembaga Kemajuan Ekonomi Brunei.

57. Bagi menggalakkan aktiviti-aktiviti masyarakat dan pada mengukuhkan lagi dan memupuk kesepaduan serta kerjasama di kalangan masyarakat serta penduduk diperingkat mukim dan kampung, peruntukan-peruntukan berikut akan terus disediakan di bawah Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri:

- i. Peruntukan bagi Aktiviti Perekonomian Mukim dan Kampung sebanyak \$700,000.00; dan
- ii. Bagi aktiviti Majlis Perundingan Mukim dan Kampung, akan disediakan peruntukan sebanyak \$630,000.00.

58. Langkah-langkah berterusan juga diambil oleh Kerajaan bagi memastikan isu kemiskinan ditangani secara berkesan. Antara peruntukan-peruntukan disediakan termasuk sejumlah \$2.5 juta bagi Program Bantuan di Kementerian Pendidikan yang dikhususkan untuk membantu pelajar-pelajar dari golongan berpendapatan rendah termasuk bagi sekolah agama; dan sebanyak \$100,000.00 bagi Program Latihan Kemahiran bagi Memperkasa Penerima Bantuan Dalam Usaha Menangani Isu Kemiskinan di bawah Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan.

Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

59. Kerajaan akan terus menyediakan perancangan dan program-program bersesuaian yang diperlukan bagi mencapai hasrat dan sasaran yang dihuraikan dalam belanjawan yang dibentangkan ini. Perancangan perbelanjaan Jabatan dan Kementerian perlulah bersandarkan kepada prinsip menggunakan sumber secara lebih berhemat melalui perbelanjaan yang lebih efisien, berkesan dan produktif; merangsang pertumbuhan ekonomi yang sustainable dan inklusif; value for money; menggunakan konsep guna-sama (*shared facilities*); dan mengelakkan pembaziran. Selaras dengan prinsip ini, perancangan belanjawan terus berteraskan kepada dasar '**Fiscal Sustainability**' dan '**Fiscal Consolidation**'. Ianya juga perlu bersandarkan kepada keutamaan Belanjawan Negara; mencapai *outcome* yang disasarkan; serta berasaskan keperluan sebenar yang realistik.

60. Walaubagaimanapun, keperluan untuk mengukuhkan kedudukan kewangan Kerajaan dan memastikan kedayatahan fiskal serta kestabilan makroekonomi bagi

jangka panjang akan terus diberi penekanan. Selaras dengan penekanan tersebut, Kerajaan akan terus memantau perkembangan harga minyak dunia yang telah menunjukkan penurunan yang drastik sejak pertengahan Tahun 2014. Jika terdapat keperluan, Kerajaan akan mengambil langkah-langkah lanjut dalam memastikan perbelanjaan Kerajaan akan sentiasa dalam kemampuan kewangannya dan *sustainable* bagi jangkamasa panjang. Sebagai langkah beringat-ingat dan berwaspada, tindakan-tindakan tertentu juga diambil bagi mengawal keperluan perbelanjaan Kerajaan pada masa-masa akan datang. Langkah ini adalah sebagai tindakbalas atau *respond* kepada realiti perubahan struktur ekonomi global yang baru yang majoritinya meramalkan harga minyak dunia akan mencapai kestabilan pada kadar harga yang lebih rendah, berbanding harga yang dicapai pada beberapa tahun kebelakangan ini. Dari itu, selain daripada melaksanakan perancangan perbelanjaan yang mendokong keutamaan-keutamaan Kerajaan, Kementerian dan Jabatan yang dipertanggungjawabkan hendaklah juga memastikan pengutipan hasil Kerajaan di bawah pengendalian masing-masing diperkesankan dan dipertingkatkan. Ke arah itu juga, semua pihak perlulah memberikan kerjasama dalam membantu usaha-usaha Kerajaan dalam menambahkan lagi hasil pendapatan dari sektor bukan minyak dan gas, misalnya dengan menjelaskan tunggakan-tunggakan hutang orang ramai dan sektor swasta kepada agensi-agensi Kerajaan yang pada masa ini keseluruhannya berjumlah sekitar \$435 juta.

61. Dengan kesan langsung harga minyak dunia kepada hasil pendapatan Kerajaan, sudah setentunya keupayaan Kerajaan untuk membiayai program-program pembangunan yang dirancang turut terjejas. Walaubagaimanapun, kita juga percaya akan hikmah yang terkandung di sebalik cabaran ekonomi masa kini. Kita selaku rakyat dan penduduk Negara Brunei Darussalam ini setentunya amat bersyukur terhadap nikmat yang telah kita kecapai selama ini dimana rakyat dan penduduk Negara ini di semua peringkat, telah berterusan dapat menikmati pembangunan dan peningkatan taraf hidup dalam suasana aman damai dan harmoni. Cabaran dari kejatuhan harga minyak ini, juga boleh dimanfaatkan sebagai satu suntikan baru dalam usaha untuk meningkatkan lagi produktibiti Negara, samada di sektor awam atau sektor swasta, dan jua bagi mempergiatkan usaha untuk mempelbagaikan lagi aktibiti-aktibiti perekonomian Negara agar tidak terlalu bergantung kepada Sektor Minyak dan Gas; dan untuk menggunakan sumber-sumber yang sedia ada dengan lebih berhemat, efisien dan optima.

Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

62. Dengan agenda pemelbagaian pembangunan Negara yang beralih dan memfokus kepada memajukan Sektor Bukan Minyak dan Gas, antaranya melalui peningkatan keupayaan dan efisiensi, pengukuhan Sektor Swasta Bukan Minyak dan Gas khususnya PKS, serta lonjakan pelaburan domestik dan asing, sebagai faktor-faktor untuk menjana pertumbuhan yang berkualiti dan sustainable, maka pelaburan dalam modal insan amatlah perlu bagi menghasilkan tenaga kerja yang boleh menyumbang kepada pembangunan dan hasil pendapatan Negara secara signifikan dan berkesan. Sektor swasta juga perlu sama-sama membantu dalam mengenalpasti keperluan kemahiran dan kompetensi modal insan belia-belia tempatan, supaya ianya akan dapat memenuhi keperluan pasaran tenaga kerja tempatan dan menyumbang dengan penuh bermakna kepada masyarakat dan pembangunan ekonomi.

63. Dari sudut Perkhidmatan Awam, etika kerja yang sihat dan kompetitif, yang menekankan kepada prestasi dan akauntabiliti, amat perlu dijadikan sebagai budaya kerja, bagi membolehkan semua usaha-usaha yang dirancang mencapai matlamatnya dalam mendokong keutamaan dan fokus Belanjawan Negara. Membina Modal Insan yang progresif dan dinamik adalah juga bertepatan pada menyahut dan menjunjung titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam Sempena Majlis Konvokesyen Institut Teknologi Brunei Tahun 2013 di mana Baginda mengingatkan bahawa:

“..... kecemerlangan individu itu bukan diukur dari pencapaian dalam bidang pendidikan sahaja tetapi juga turut diukur dari sudut pembangunan insan secara holistik. Kerana itu, di samping meraih kejayaan dalam pendidikan, para graduan juga perlu melengkapkan diri dengan komponen-komponen modal insan yang membolehkan mereka berhadapan dengan pelbagai rintangan”.

Yang Berhormat Yang Di-Pertua Dewan dan Ahli-Ahli Yang Berhormat

64. Melalui perancangan dan usaha-usaha Kerajaan dalam menyediakan pelbagai kemudahan dan inisiatif, sumbangan pihak swasta, samada pengusaha tempatan atau pelabur asing, amatlah diperlukan dan dihargai dalam melipatgandakan lagi usaha-usaha untuk mengembangmajukan perniagaan mereka. Melalui peningkatan pencapaian perniagaan mereka, ianya akan dapat mendokong hasrat Kerajaan untuk meningkatkan sumbangan sektor swasta kepada pembangunan ekonomi dan pendapatan Negara secara

sustainable, dan dalam masa yang sama akan membukakan peluang-peluang pekerjaan tetap kepada belia-belia tempatan.

65. Oleh itu, adalah menjadi harapan kita agar semua program, projek dan inisiatif yang dirancang, dan dengan sokongan serta kesepaduan sektor awam, swasta dan rakyat serta penduduk Negara ini, dalam sama-sama mengharungi cabaran masa kini, Insya Allah, ianya akan dapat memberi hasil serta manfaat yang dihasratkan dengan memperolehi berkat dan limpah rahmat dari Allah Subhanahu Wata'ala, sesuai dengan hajat kita semua untuk melihat Negara ini sebagai sebuah Negara "Baladatul, Tayyibatun, Warabbun Ghafur", iaitu Negara yang aman makmur, dengan mendapat keredhaan dari Allah Subhanahu Wata'ala yang Maha Pengampun. Oleh itu, adalah penting supaya Rang Undang-Undang yang dibentangkan di hadapan kita ini disokong untuk dijadikan satu Undang-Undang Perbekalan Negara yang dikeluarkan dari Peruntukan Kumpulanwang yang Disatukan bagi maksud-maksud yang tertentu, sepanjang Tahun 2015/2016.

Sekian Wabillahitaufik Wal-Hidayah, Wassalamualaikum Warahmatullahiwabarakatuh.